

امکان سنجی تامین مالی پروژههای صنعت انرژی از طریق سرمایه های شرکت های بیمه

رضا طجزلو، صادق عبدی، پرویز رحمتی

دکتری حقوق عمومی و استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران rtajarlou@yahoo.co.uk

دانشجوی کارشناسی ارشد رشتهی حقوق نفت و گاز، دانشکدهی حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران

Sadeghabdi68@gmail.com

دانشجوی کارشناس ارشد حقوق اقتصادی دانشگاه علامه طباطبائی rahmati1367@gmail.com

چکیده:

اندیشیدن راهکاری برای تامین منابع مالی مورد نیاز پروژه از مراحل اولیه برای اطمینان از به انجام رسیدن پروژه است، که کارفرمایان و پیمانکاران همواره در تلاش برای استفاده از مناسبترین و بهینهترین روش برای تامین مالی و اجرا پروژهها میباشند به طور کلی در راستای تامین منابع مالی مورد نیاز، می توان چندین روش را اعمال نمود: منابع و نقدینگی در گردش صنعت انرژی، منابع دولتی (صندوق ذخیره ارزی، صندوق توسعه ملی و ...)، بازار سرمایه (بورس، اوراق قرضه، اوراق مشارکت و ...)، سرمایه گذاری بخش خصوص. یکی از مهمترین منابع مالی هر کشور، منابع سرمایه ای شرکت های بیمه است. شرکت های بیمه چه به لحاظ منابع و ذخایر فنی و چه به لحاظ سرمایه های خود از جمله شرکت های ثروتمند در کشورها هستند. فاصله زمانی میان دریافت حق بیمه و پرداخت خسارت، منابع مالی مختلفی را در اختیار شرکت های بیمه قرار می دهد که بیمه گر می بایست با بهره برداری شایسته از آنها، از کاهش ارزش سرمایه جلوگیری نموده و پشتوانه لازم را برای اقدام به تعهدات آینده خود فراهم سازد. بنابراین با سرمایه گذاری شرکت های بیمه در صندوق های پیمانکاری جهت اجرای پروژه های بخش انرژی، این شرکت ها هم در بخشی سرمایه گذاری می نمایند که بازده بالایی برای منابع مالی این شرکت ها به همراه دارد و هم کمکی شایان به بخش انرژی کشور که از کمبود منابع رنج می برد، کرده است. در این مقاله به بررسی و امکان سنجی سرمایه گذاری و حضور شرکت های بیمه در بخش تامین مالی صنعت انرژی پرداخته می شود. لازم به ذکر است مقاله حاضر به شیوه توصیفی-تحلیلی نگاشته شده است.

کلمات کلیدی: تامین مالی، صندوق پیمانکاران انرژی، سرمایه گذاری، شرکت های بیمه

مقدمه:

با عنایت به شرایط حاکم بر بازار پول و سرمایه یکی از نیازهای حیاتی تمامی پروژه های در حال اجرا در کشورمان تامین به موقع و به اندازه منابع مالی مورد نیاز جهت اداره امور پروژه بوده و موفقیت یا شکست پروژه تا حد زیادی مدیون تامین به موقع منابع مالی مورد نیاز خواهد بود. در تأمین مالی پروژه های زیر بنایی باید همواره سعی نمود که مناسب ترین راه برگزیده شود. تعریف مناسب ترین راه با توجه به پروژه های مختلف متغیر بوده و می تواند هر یک از موارد کمترین هزینه، بالاترین سود، بالاترین سهم مشارکت، دیرترین زمان بازپرداخت بدهی، بالاترین نرخ انتقال تکنولوژی، پایین ترین نرخ بهره، بهترین ساختار اجرایی پروژه و مواردی از این دست را در برگیرد.

رشد سریع اقتصادی در کشورهای در حال توسعه و تغییر نگرش آنها موجب شده تا به توسعه امکانات و طرح های زیربنایی توجه خاصی مبذول کنند. این کشورها بدون سرمایه گذاری کلان در زمینه های حمل و نقل، نیرو، مخابرات، نفت و گاز و... قادر نخواهند بود تا رشد اقتصادی خود را در سطح مطلوبی حفظ نمایند [۱]. نحوه تأمین مالی و تهیه بودجه اجرایی لازم برای انجام پروژه های زیربنایی و بهره برداری از محصولات و خدمات حاصل از آنها در حال حاضر به عنوان یکی از مهمترین چالش های پیش روی کشورهای در حال توسعه مطرح می باشد. امروزه تأمین مالی پروژه ها فقط در مورد سرمایه گذاری برای کالاهای سرمایه ای نیست بلکه برای امور متفاوت و متنوع در بازارهای متفاوت است به عنوان مثال، فرودگاه ها، پالایشگاه ها، بخش های بالادستی نفت و... [۲]. در تعدادی از پروژه ها با حمایتها و اعتبارات دولتی می توان وجوه مورد نیاز را تامین کرد، اما در پروژه های مهم و زیرساختی مورد نیاز کشور که امکان تامین وجوه کامل آن توسط دولت فراهم نیست، مانند پروژه های نفتی، گازی، پتروشیمی و بسیاری از صنایع دیگر برای توسعه زیر ساختها نیاز اساسی برای حضور سرمایه گذاری خارجی و بخش خصوصی و همچنین استفاده از تسهیلات بانکها و موسسات بیمه احساس می گردد. از گذشته تا به امروز بنا به دلایلی نظیر بالابودن هزینه، طولانی بودن مدت بازگشت سرمایه، بنیه ضعیف مالی و عدم حمایت قوانین و مقررات از بخش خصوصی، ایجاد زیرساخت ها بر عهده بخش عمومی و یا همان دولت و سازمان های دولتی و عمومی بوده است. اما امروزه، واضح است که بخش دولتی نیز بدون کمک بخش خصوصی نمی تواند به ایجاد بهینه و مناسب تاسیسات زیربنایی و زیرساخت ها بپردازد، چرا که بسیاری از تخصص ها نزد بخش خصوصی قوی تر است و بخش خصوصی معمولاً توانایی بالاتری در مدیریت منابع مالی و زمان در پروژه ها دارد. با توجه به رویه خصوصی سازی که در کشور به جریان افتاد، بسیاری از موسسات و شرکت های بیمه که متعلق به دولت بود به بخش خصوصی واگذار گردید و اغلب موسسات بیمه به بخش خصوصی پیوستند ولی امتیاز عمده این شرکتها (موسسات بیمه) نسبت به دیگر بخش های خصوصی بنیه مالی نسبتاً قوی این موسسات است. شرکت های بیمه از نهادهای مهم در بازار سرمایه اند که از طریق پذیرش ریسک های متنوع و همچنین تجهیز و تقویت منابع مالی از طریق دریافت حق بیمه ها، برای سرمایه گذاری در پروژه های بخش انرژی از توان و پتانسیل بالقوه ای در توسعه اقتصادی کشورها برخوردارند. شرکت های بیمه به موجب ماهیت فعالیتشان از کانال های مهم پس انداز و در نتیجه نهادهای مهم و محورهای مالی اند که در کنار دیگر نهادهای مالی در امر تهیه و تخصیص سرمایه و کمک به تامین مالی واحدهای اقتصادی کمک می کنند. در ابتدا حضور شرکت های بیمه در پروژه های صنعتی کم اهمیت بود، اما به تدریج با گسترش حجم فعالیت های بیمه ای و میزان سرمایه و وجوه شرکت های بیمه، اهمیت حضور شرکت های بیمه در بخش هایی که اقتصاد کشور نیازمند تامین مالی شرکت های بیمه باشد، افزایش بیشتری یافته است.

تجربه دنیا بیانگر آنست که بخش بیمه به مثابه بخشی از صنعت مالی، باید رابطه متقابل صحیحی با کل اقتصاد کشور برقرار کند. شرکت های سرمایه گذاری مانند شرکت های بیمه، ضمن اینکه با ایجاد تراکم سرمایه زیاد ناشی از جذب سپرده های مردم، می توانند در بازارهای سرمایه مانند بورس سرمایه گذاری نمایند توان بالایی نیز در تامین مالی برای پیمانکاران صنعت انرژی

کشور دارند. صنعت بیمه با توجه به وقفه زمانی که بین حق بیمه دریافتی و خسارت پرداختی وجود دارد، توان بالایی در سرمایه‌گذاری از ذخایر مالی خود دارد. از طرف دیگر، شرکت‌های بیمه‌ای از محل درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری های خود می‌توانند نرخ بیمه‌ها را کاهش دهند. این عمل، هم سبب ایجاد رقابت بین شرکت‌ها می‌شود و هم مردم و جامعه، بیمه‌نامه ارزان‌تر را راحت‌تر خریداری می‌کنند^[۳]. بنابراین یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های شرکت‌های بیمه، سرمایه‌گذاری از منابع مالی (اعم از سرمایه و ذخایر فنی^۱) است. از آنجایی که درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه، نقش موثری در ایفای تعهدات بیمه‌گری آنها دارد، بنابراین باید سرمایه‌ها را با فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی مطمئن به کار انداخت تا بازده مطلوب آن موجب تقویت ساختارهای مالی شرکت شود^[۴]. یکی از این بازارهای مهم بخصوص در کشور ما که از نعمت خدادادی نفت و گاز فراوان بهره‌مند است ولی از کمبود منابع مالی به شدت در شرایط تحریم موجود رنج می‌برد، بخش انرژی و پروژه های بالادستی و پایین دستی نفت و گاز است. قبل از ورود به بحث لازم است به پیشینه حضور شرکت های بیمه در دو بازار پول و سرمایه پرداخته شود تا میزان سرمایه‌گذاری شرکت های بیمه در این دو بازار روشن گردد و سپس به منابع تامین سرمایه شرکت های بیمه پرداخته خواهد شد.

بازار پول

بنا به تعریف، بازار پول بازاری برای دادوستد پول و دیگر دارایی‌های مالی جانشین نزدیک پول است که سررسید کمتر از یک‌سال دارند. همچنین می‌توان از بازار پول به عنوان بازار ابزارهای مالی کوتاه مدت با ویژگی اندک بودن ریسک عدم پرداخت، نقدشوندگی سریع و ارزش اسمی زیاد نام برد. تمرکز فعالیت این بازار در استفاده از ابزارهایی است که به اشخاص و بنگاه‌های تجاری این امکان را می‌دهند که به سرعت نقدینگی خود را به میزان مطلوب درآورند. مشارکت‌کنندگان در بازار پول، افراد یا واحدهای دارای مازاد نقدینگی هستند که به عنوان پس اندازکننده از طریق مستقیم یا غیر مستقیم منابع خود را با سررسیدهای کوتاه مدت در اختیار واحدهای نیازمند منابع مالی قرار می‌دهند. مهم‌ترین رسالت بازار پول ایجاد تسهیلات برای واحدهای اقتصادی به منظور تأمین نقدینگی به معنای کوتاه مدت آن و نیز تأمین سرمایه در گردش است.

یکی از مهم‌ترین نهادهای بازارهای پولی، بانک‌ها هستند. بانک مرکزی و دیگر واسطه‌های مالی بانکی از قبیل، بانکهای تجاری و مؤسسات اعتباری غیربانکی نیز از مهم‌ترین نهادهای بازار پول به شمار می‌آیند. در کنار این واسطه‌های مالی، شرکت‌های تجاری، دولت و مؤسسات دولتی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، کارگزاران و معامله‌گران و در نهایت سرمایه‌گذاران نیز نقش مهمی در این بازار ایفا می‌کنند. با توجه به ویژگی‌های پرداخت سریع و نقدشوندگی فوری بازارهای پولی مانند بانک‌ها، شرکت‌های بیمه با توجه به تعهدات مالی که نسبت به بیمه‌شوندگان خود دارند، تمایل زیادی جهت افتتاح حساب های بانکی کوتاه مدت با بهره‌ای معین جهت سرمایه‌های خود دارند. البته این موضوع زمانی صدق پیدا می‌کند که ما شاهد رکود و عدم بازدهی بالا در بازارهای سرمایه و همچنین پروژه های صنعتی مانند نفت و گاز و پتروشیمی باشیم که این موضوع طبیعتاً منجر به سوق پیدا کردن سرمایه‌ها به طرف بازارهای مالی مانند بانک‌ها می‌شود.

^۱ در قرارداد بیمه، ایفای تعهد یک طرف (بیمه‌گذار) در اول قرارداد است، یعنی پرداخت حق بیمه، مگر این‌که ممکن است بیمه‌گر با پرداخت قسطی حق بیمه موافقت کند. ایفای تعهد طرف دیگر (بیمه‌گر) موقوف به تحقق خطر بیمه شده در آینده و در زمان اعتبار قرارداد بیمه است که هم تاریخ وقوع مشخص نیست و هم میزان خسارتی که بیمه‌گر باید بپردازد. در بیمه عمر، بیمه‌گر تعهد خود را پس از مدت نسبتاً طولانی ایفا می‌کند. در برخی از رشته‌ها نظیر بیمه مسئولیت، بیمه‌گر پس از رسیدگی به پرونده مسئول حادثه، در مراجع قضائی تعهد خود را ایفا می‌کند. بدین ترتیب بیمه‌گر همیشه مبالغی در اختیار دارد که متعلق به بیمه‌گذاران است و مربوط به تعهدات آینده بیمه‌گر. اینمبالغ را ذخایر فنی می‌نامند.

بازار سرمایه

بر پایه طبقه‌بندی بازار مالی با نگرش به سررسید دارایی‌ها، بازار سرمایه به بازار دادوستد ابزارهای مالی با سررسید بیشتر از یک سال و دارایی‌های بدون سررسید اطلاق می‌شود. این بخش از بازار مالی نقش مهم‌تری نسبت به بازارهای پولی در گردآوری منابع پس‌اندازی و تأمین نیازهای سرمایه‌گذاری واحدهای تولیدی دارد. بازار سرمایه پلی است که پس‌انداز واحدهای اقتصادی دارای مازاد را به واحدهای سرمایه‌گذاری که بدان نیازمندند، انتقال می‌دهد. بنابراین بازار سرمایه، واحدهایی پس‌اندازی و سرمایه‌گذاران را به یکدیگر ارتباط می‌دهد. از طرف دیگر کار و سازهای تعبیه شده در این بازار از طریق رشد حجم پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، رشد اقتصادی را تسریع می‌نماید. بازار سرمایه در ایران از سابقه‌ای بالغ بر ۴۰ سال برخوردار است و فعالیت اصلی این بازار، عمدتاً در بورس اوراق بهادار تهران و بر معاملات سهام متمرکز است. بازار سرمایه نسبت به بازار پول بسیار گسترده‌تر است و از تنوع ابزاری بیشتری برخوردار است. بازار سرمایه در مقابل بازار پول، جایگاه تأمین بلندمدت سرمایه شرکت‌ها است. بازارهای سرمایه‌ای فعال می‌توانند باعث افزایش کارایی اقتصادی، سرمایه‌گذاری و در نتیجه رشد گردند. بورس اوراق بهادار می‌تواند از طریق جمع‌آوری اطلاعاتی در مورد انتظارات مالی لیست شده در بورس، سرمایه‌ها را به طرف آنها هدایت نماید و در نتیجه منجر به افزایش بازده و درآمد بالاتر برای سرمایه‌گذاران نیز گردد [۵]. بازار سرمایه زیربنای فعالیت‌های تجاری، صنعتی، دولتی و خصوصی است. این بازار واسطه‌ای برای تخصیص وجوه بلندمدت به منظور تشکیل دارایی‌های سرمایه‌ای است. وجوه این بازار، از سرمایه‌ی افراد، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌ها، بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و دیگر دارندگان وجوه بدست می‌آید. وجوه مذکور در بازار سرمایه می‌تواند جهت تأمین منابع مالی طرح‌های کسب و کار و توسعه‌ای شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد. به عبارت دیگر، بازار سرمایه، وجوه را از بخش‌های دارای مازاد سرمایه مانند شرکت‌های بیمه جمع‌آوری می‌کند و آن را به سمت بخش‌هایی که نیازمند تأمین مالی هستند، هدایت می‌کند. البته کارایی بازار سرمایه، حاصل عملکرد بازیگران و نیروهای رقیب در آن است. در بازار کارا در شکل قوی ادعا می‌شود اوراق بهادار در آن به شکل صحیح قیمت‌گذاری شده و منعکس‌کننده تمام اطلاعات موجود در بازار باشد. در چنین بازاری فرض می‌شود قیمت جاری اوراق بهادار برابر یا نزدیک به ارزش ذاتی آن است و تمام اطلاعات بدون هیچ‌گونه محدودیت در دسترس تمام سرمایه‌گذاران قرار گیرد [۶].

در کشورهای پیشرفته، بازارهای سرمایه و بخصوص بورس اوراق بهادار مهمترین جایگاه تأمین سرمایه واحدهای تجاری و صنعتی است و تمامی شرکت‌های دارای مازاد پس‌انداز و سرمایه مانند شرکت‌های بیمه، گزینه اولشان جهت سرمایه‌گذاری حق بیمه‌های دریافتی، سرمایه‌گذاری در بازارهای سرمایه مانند بورس اوراق بهادار است و این موضوع نیز ناشی از بورس کارا و فعال و مقررات جامع حاکم بر بورس در این کشورها می‌باشد. در حالی که در کشورهای در حال توسعه همچون ایران، تمرکز سرمایه‌های واحدهای دارای پس‌انداز بر سیستم و شبکه بانکی است. یکی از طرق اصلی سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه در پروژه‌های بخش انرژی خرید سهام از طریق بورس می‌باشد. وجود بازار متشکل و فعال سرمایه مانند بورس، ضمن آن که توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و تشکیل سرمایه‌گذاری جدید و در نتیجه، رشد تولید ناخالص ملی، افزایش توان تولیدی کشور و حصول اهداف توسعه‌ای را به همراه خواهد داشت، عاملی جهت کنترل عوامل نامطلوب اقتصادی نیز می‌باشد. این بازار، با جذب نقدینگی‌های سرگردان، موجب کاهش فعالیت‌های سوداگرانه، واسطه‌گری غیرتولیدی، احتکار، دلالی و مبادلات ارزی غیرقانونی در جامعه خواهد بود. بازار سرمایه، به‌عنوان ابزار هدایت‌کننده، قادر است در صورت آماده‌بودن سایر شرایط و زمینه‌ها، موجبات هدایت منابع مالی را به سمت تولیدات صنعتی، مسکن و کشاورزی فراهم کند و در کنترل و تثبیت قیمت‌های بخش‌های مختلف اقتصادی موثر واقع شود. بنابراین، بازار سرمایه علاوه بر تأمین نقدینگی مورد نیاز واحدهای تولیدی موجود و سرمایه مورد نیاز واحدهای جدیدالتاسیس، عملاً نقش اصلاح ساختار اقتصادی کشور را نیز به عهده دارد.

با وجود اینکه دو بازار پول و سرمایه در تجهیز و تخصیص منابع مکمل همدیگرند اما به موجب ماهیت فعالیت‌های تولیدی که عمدتاً زمان‌بر و فرایندی طولانی دارند، نقش بازار سرمایه در تجهیز و انتقال منابع مالی و رفع نیازهای فعالیت‌های تولیدی به مراتب مهم‌تر و حیاتی‌تر از بازار پول است. به همین دلیل در اغلب کشورهای توسعه یافته که بازار مالی سازمان یافته دارند، حجم فعالیت و نقش بازار سرمایه به مراتب گسترده‌تر و حتی چندین برابر حجم فعالیت و نقش بازار پول است

منابع تامین سرمایه در شرکت های بیمه

یک شرکت بیمه برای فروش بیمه و تعهد جبران خسارت در آتیه نیاز به هزینه‌های سرمایه‌ای زیادی ندارد و لذا این امکان برای شرکت‌های بیمه ایجاد می‌شود که منابع غیر بیمه‌ای خود از قبیل سرمایه و اندوخته‌ها را به صورت‌های مختلف مانند نگهداری سپرده‌های ثابت، خرید اوراق قرضه دولتی، خرید اوراق قرضه و سهام شرکت‌ها، پرداخت وام رهنی و وام به کارکنان و یا مشارکت در سایر طرح‌ها، سرمایه‌گذاری کنند. وجوه بیمه‌ای (ذخایر فنی)، دریافت حق بیمه برای تمام یا لاقط قسمتی از مدت بیمه در حال، برای ارائه خدمات مالی در آینده و همچنین وجود فاصله زمانی بین تاریخ ایجاد خسارت و تاریخ پرداخت و تصفیه آن، موجب ایجاد ذخایر فنی در شرکت‌های بیمه می‌شود. [۷]

ذخایر فنی منابع عمده سرمایه‌گذاری در شرکت‌های بیمه را تشکیل می‌دهند، در حقیقت متعلق به بیمه‌گذاران و تضمینی برای انجام تعهدات بیمه‌گر در مقابل بیمه‌گذاران در آینده بوده و چنانچه این ذخایر در راه نادرست و همراه با ریسک زیاد به کار گرفته شوند، اثرات نامطلوبی از خود باقی خواهد گذاشت. شورای عالی بیمه با توجه به اینکه ذخایر فنی در واقع متعلق به بیمه‌گذاران است و لزوم نقدینگی شرکت‌های بیمه برای ایفای نقش بیمه‌ای خود (جبران خسارت) یک امر ضروری برای شرکت‌های بیمه است، برخی تکالیف و محدودیت‌های قانونی برای سرمایه‌گذاری از این منابع برای شرکت‌های بیمه ایجاد کرده است. در ایران بر اساس آیین نامه شماره ۲۲ مصوب شورای عالی بیمه، ذخایر شرکت‌های بیمه (ذخایر فنی) شامل موارد زیر است:

- ذخایر حق بیمه برای جبران خطرات جاری در بیمه‌های عمر زمانی و غیر زندگی
 - ذخایر ریاضی برای پرداخت مستمری‌ها در بیمه‌های عمر زندگی و غیر زندگی
 - ذخیره مشارکت بیمه‌گذاران در منافع بیمه‌های عمر زندگی و غیر زندگی
 - ذخیره خسارت‌های معوق در مورد بیمه‌های غیرزندگی برای پرداخت خسارات اعلامی
 - ذخیره بازگشت حق بیمه در بیمه‌های غیرزندگی که برای استرداد حق بیمه به علت فسخ یا ابطال تقلیل حق بیمه بعد از دوره مالی در حساب‌ها منظور می‌شود.
 - ذخایر فنی تکمیلی برای تقویت سایر ذخایر فنی بیمه‌های عمر زمانی و بیمه‌های غیر زندگی
 - ذخیره فنی خطرهای حوادث طبیعی برای مقابله با خطرهای فاجعه آمیز طبیعی
- غیر از ذخایر فنی شرکت‌های بیمه که نشأت گرفته از حق بیمه‌ی بیمه‌گذاران است، شرکت‌های بیمه دارای اندوخته‌های قانونی (وجوه شرکت) نیز می‌باشند. این وجوه مربوط به حقوق صاحبان سهام یعنی سرمایه، اندوخته‌ها و سود تقسیم نشده، است که با توجه به ماهیت شرکت‌های بیمه ممکن است نیاز به خرید تاسیسات و تجهیزات زیادی نباشد. به عبارت دیگر، برخلاف شرکت‌های تولیدی که معمولاً در آنها سرمایه، اندوخته‌ها، ذخایر و سایر منابع وجوه، صرف ایجاد یا خرید تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و مواد اولیه می‌گردد، یک شرکت بیمه برای تولید محصول خود یعنی فروش بیمه و تعهد جبران خسارت در آتیه، نیاز به هزینه‌های سرمایه‌ای قابل توجهی ندارد و در واقع این وجوه سهم عمده‌ای از دارایی‌های شرکت را در بر نمی‌گیرد.

سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته شرکت‌های بیمه

طبق آخرین آمار منتشر شده توسط شرکت بیمه مرکزی شرکت‌های بیمه مبالغ هنگفتی از سرمایه‌های خود را در بانک‌ها به صورت سپرده سرمایه‌گذاری می‌نمایند که با درصد مشخصی سود برای این شرکت‌ها همراه است و هیچ‌گونه ریسکی نیز این نوع سرمایه‌گذاری همراه ندارد. جدول زیر نشان می‌دهد که بازده سرمایه‌گذاری‌های ناشی از سرمایه‌گذاری در سپرده‌های کوتاه مدت بانکی به ترتیب ۱۵، ۱۶ و ۱۷ درصد بوده است که این ارقام نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه در سپرده‌های کوتاه مدت بانکی همواره با ریسک کمتر و میزان تقریباً مشخصی بازده همراه است در جدول زیر مجموعه سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های بیمه بررسی گردیده است که شامل مبالغ سرمایه‌گذاری، درآمدهای سرمایه‌گذاری و بازده سرمایه‌گذاری‌ها در این سال‌ها است و همانطور که مشاهده می‌گردد در سبد سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه، سرمایه‌گذاری در پروژه‌های صنعت انرژی دیده نمی‌شود.

مجموع سرمایه گذاربهای صنعت بیمه در سالهای ۸۶ الی ۸۸

ارقام به میلیون ریال

شرح / سال	۱۳۸۶	درصد	۱۳۸۷	درصد	۱۳۸۸	درصد
سپرده های بانکی	۱۱,۷۰۲,۳۸۳	۵۲٪	۱۵,۵۸۱,۴۴۹	۵۶٪	۱۶,۴۰۷,۵۳۵	۵۲٪
اوراق مشارکت	۸۶۳,۷۸۲	۴٪	۲۵۱,۳۵۰	۱٪	۳۵۷,۰۰۹	۱٪
اوراق قرضه	۴۰۰,۹۴۲	۳٪	۲۹,۳۱۸	۰٪	۲۹,۳۱۸	۰٪
سرمایه گذاری در شرکتهای بورسی	۶,۲۵۵,۹۸۸	۲۸٪	۶,۷۷۶,۸۲۸	۲۴٪	۶,۷۲۵,۶۰۷	۲۱٪
سرمایه گذاری در سهام سایر شرکتهای	۸۶۷,۹۱۸	۴٪	۲,۴۱۳,۰۲۹	۹٪	۳,۲۸۲,۵۱۲	۱۰٪
سرمایه گذاری در پروژه های ساختمانی و خرید اموال	۹۶۸,۴۶۴	۴.۳٪	۱,۱۲۳,۷۳۶	۴٪	۱,۳۵۰,۳۵۴	۴٪
وام پرداختی به کارکنان	۴۸۹,۰۲۹	۳٪	۶۳۸,۷۵۱	۳٪	۱,۹۴۴,۴۲۹	۶٪
وام به سایر سازمانها و افراد	۴۹۵,۶۴۹	۳٪	۹۸۲,۴۲۱	۴٪	۱,۴۴۲,۹۱۳	۵٪
مشارکت مدنی	۶,۶۶۴	۰.۰٪	۶,۵۹۰	۰.۰٪	۱۵,۱۵۷	۰.۰۵٪
گواهی سپرده مدت دار بانکی	۶۶۰,۳۹۵	۲.۹٪	۴۶,۵۰۰	۰.۲٪	۶۶,۰۰۰	۰.۲٪
جمع کل سرمایه گذاری ها	۲۲,۷۱۱,۲۱۴	۱۰۰٪	۲۷,۸۴۹,۹۷۲	۱۰۰٪	۳۱,۶۲۱,۰۲۳	۱۰۰٪
درآمد سپرده های بانکی	۱,۵۰۸,۷۶۸	۷٪	۲,۲۰۴,۱۸۱	۱۲٪	۲,۷۹۱,۸۷۸	۶٪
درآمد اوراق (مشارکت- قرضه)	۱۸۰,۳۶۴	۸٪	۷۲,۵۳۱	۴٪	۴۸,۸۹۵	۱٪
درآمد سرمایه گذاری در سهام شرکتهای	۱۷۸,۷۰۳	۸٪	-۷۲۵,۸۰۲	-۴٪	۱,۴۲۶,۸۳۶	۳٪
درآمد سرمایه گذاری در مشارکت (طرح های ساختمانی و مدنی)	۳۰,۳۷۳	۱٪	۳۲,۶۴۶	۳٪	۶۶,۲۳۴	۱٪
درآمد وام پرداختی به کارکنان و سایر سازمانها و افراد	۷۷,۴۴۹	۴٪	۱۱۹,۲۱۴	۷٪	۱۸۳,۳۵۱	۴٪
درآمد گواهی سپرده بانکی	۱۴۷,۴۸۰	۷٪	۳۷,۱۸۰	۳٪	۷,۵۴۸	۰٪
جمع درآمد سرمایه گذاری ها	۲,۱۲۳,۰۳۷	۱۰۰٪	۱,۷۳۹,۹۵۱	۱۰۰٪	۴,۵۲۴,۷۴۲	۱۰۰٪
بازده سپرده های بانکی	۱۵٪		۱۶٪		۱۷٪	
بازده اوراق (مشارکت- قرضه)	۱۴٪		۹٪		۱۵٪	
بازده سرمایه گذاری در سهام شرکتهای	۳٪		-۹٪		۱۵٪	
بازده سرمایه گذاری در مشارکت (طرح های ساختمانی و مدنی)	۵٪		۳٪		۵٪	
بازده وام پرداختی به کارکنان و سایر سازمانها و افراد	۷٪		۹٪		۷٪	
بازده گواهی سپرده بانکی	۲۹٪		۱۱٪		۱۳٪	
بازده مجموع سرمایه گذاری ها	۱۰٪		۷٪		۱۵.۲٪	

مدیریت نظارت مالی

اداره نظارت بر سرمایه گذاربهها و دارائنها

البته یکی از دلایل اصلی عدم سرمایه گذاری شرکت های بیمه در پروژه های صنعت انرژی کشور و یا کمک به تامین مالی پیمانکاران جهت اجرای پروژه های صنعت انرژی این است که شرکت های بیمه همانند سایر موسسات دولتی قادر به سرمایه گذاری معمول نیستند بلکه این شرکت ها علاوه بر سرمایه گذاری، وجوه خود را باید طوری بین منابع مختلف تخصیص یابد که در صورت بروز حوادث و خسارت، بتوانند موارد مورد تعهد خود را در کوتاه ترین زمان ممکن انجام دهند. البته این موضوع را شرکت های بیمه می توانند مدیریت نمایند به گونه ای که پرتفولیوی (سبد سرمایه گذاری) خود را به نحوی انتخاب نمایند که همیشه مبالغی را

مانند سپرده های بانکی در سرمایه گذاری خود قرار دهند تا بتوانند از ایفای تعهدات بیمه ای خود اطمینان پیدا کنند. موضوع دیگر بحث ریسک سرمایه گذاری در پروژه های صنعت انرژی است که باید بررسی شود آیا این موضوع باعث عدم جذب سرمایه های شرکت های بیمه در صنعت انرژی می شود یا خیر؟ در جواب این سوال باید بیان کرد با توجه به ویژگی های خاص پروژه های صنعت انرژی بالخصوص پروژه های صنعت نفت و گازی در کشور که با ریسک بسیار پایین همراه است، طبیعتاً سرمایه گذاری شرکت های بیمه در این بخش همراه با سود خواهد بود و شرکت های بیمه با سرمایه گذاری در این بخش هم به بخش انرژی کشور کمک شایان نموده اند و هم در بخشی سرمایه گذاری نموده اند که با ریسک بسیار پایین و بازده بالا همراه است.

نتیجه گیری

یکی از عوامل اصلی و مهم رشد و توسعه اقتصادی یک کشور افزایش سرمایه گذاری های مولد در آن جامعه بوده و رابطه مستقیمی میان توسعه و سرمایه گذاری وجود دارد. در کشور ما غیر از بانک ها که به اصطلاح تامین کننده اعتبارات کوتاه مدت و یا میان مدت واحدهای اقتصادی شناخته می شوند، بیمه نیز به عنوان یک منبع مهم تامین مالی و سرمایه گذاری نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا می نماید. لذا سرمایه گذاری از محل سرمایه و ذخایر فنی یکی از وظایف مهم شرکت های بیمه است و شرکت های بیمه و جوه بیمه گذاران را که به صورت ذخایر فنی در اختیار دارند به عنوان دارایی سودآور بکار گرفته و در فعالیت های مناسب اقتصادی سرمایه گذاری می نمایند. اندیشیدن راهکاری برای تامین منابع مالی مورد نیاز پروژه از مراحل اولیه برای اطمینان از به انجام رسیدن پروژه است، در انتخاب روش مناسب تامین مالی در مرحله امکان سنجی پروژه باید به تمام موارد و خواسته های بخش های مختلف درگیر در پروژه از جمله کشور میزبان پروژه، صنعت مرتبط با پروژه، پیمانکاران، خریداران، تهیه کنندگان، بانک های قرض دهنده، مساله ریسک ها و به طور کلی تمام بخش های درگیر در پروژه توجه کرد و سپس با توجه به ارجحیت و اهمیت هر کدام از آنها به انتخاب روش مناسب پرداخت. در هر پروژه ای رویکردهای مختلفی می توان برای اجرای و تأمین مالی پروژه در پیش گرفت، انتخاب رویکرد مناسب برای انجام و تأمین مالی پروژه از تصمیماتی است که در ابتدای هر پروژه گرفته می شود و به اصطلاح از تصمیمات استراتژیک در مدیریت پروژه است، که بسته به شرایط اقتصادی، قانونی، فرهنگی و سیاسی هر کشور و همچنین ویژگی های خاص هر پروژه این روش ها متفاوت است. در بخش هایی از اقتصاد که نیاز به سرمایه کلان برای اجرای پروژه ها نمی باشد، می توان با حمایت ها و اعتبارات دولتی، تأمین مالی پروژه های مورد نظر صورت گیرد اما در پروژه های مهم زیربنایی مانند پروژه های نفتی، گازی، پتروشیمی و بسیاری از صنایع دیگر سرمایه بر، برای اجرای پروژه ها نیاز مبرمی برای حضور فعال بخش خصوصی و سرمایه گذاران خارجی احساس می گردد. یکی از مهمترین موسسات بخش خصوصی که از توان مالی بالایی نیز برخوردار است ولی متأسفانه نقش کم رنگی در تامین مالی پروژه های صنعت انرژی دارد موسسات و شرکت های بیمه هستند که به علت فاصله زمانی میان دریافت حق بیمه و پرداخت خسارت، منابع مالی مختلفی را در اختیار این شرکت ها قرار دارد که بیمه گرمی بایست با بهره برداری شایسته از آنها، از کاهش ارزش سرمایه جلوگیری نموده و پشتوانه لازم را برای اقدام به تعهدات آینده خود فراهم سازد. یکی از مهمترین بازارهای سرمایه گذاری که با ریسک پایینی نیز در کشور ما همراه است پروژه های بخش انرژی می باشد که محلی مطمئن برای سرمایه گذاری اندوخته های مالی شرکت های بیمه می باشد و به نظر می آید شرکت های بیمه باید برای سرمایه گذاری منابع مالی خود پروژه های بخش انرژی به خصوص صنعت نفت و گاز را نیز لحاظ نمایند زیرا هم از این طریق به بخش انرژی و صنعت نفت و گاز کشور که در حال حاضر و با توجه به تحریم های شدید از کمبود منابع مالی رنج می برد، کمک بسیاری نموده اند و هم محلی مطمئن با توجه با ریسک پایین و بازده بالا این نوع پروژه ها برای سرمایه گذاری منابع خود انتخاب نموده اند.

منابع:

- ۱. شیروی، عبدالحسین " پروژه های ساخت، بهره برداری و انتقال"، مجله نامه مفید، ۱۳۸۰، شماره بیست و ششم، صص ۵۰-۳۱.
- 2. Sullivan and Cromwell llp, (2007)Project Finance Workshop: An Introduction to Project Finance for Oil, Gas and Pipelines, , p. 6
- ۳. پیرائی، خسرو و کاظمی، حسین "اندازه گیری کارایی فنی شرکت های بیمه در ایران بر اساس برآورد تابع مرزی تصادفی"، فصلنامه پژوهش های اقتصادی ایران، ۱۳۸۳، شماره ۱۸. ص ۷
- ۴. متین فرد، مهران "مدلی برای بررسی کارایی بدرد(پورثفوی) اوراق بهادار در شرکت های بیمه"، فصلنامه صنعت بیمه، ۱۳۸۲، شماره ۷۱.
- 5. Greenwood, j., Jovanovic, (1990), Financial Development, growth anddistributionof income, Journal of political Economic.
- ۶. عابدی، سجاد "بررسی تحلیلی بین بازده مازاد سرمایه گذاری با نسبت های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادارتهران"، کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تهران، تهران، صص ۱۴، ۱۳۸۵
- ۷. پیکارجو، کامبیز ، بررسی حجم و بازده سرمایه گذاری شرکت های بیمه دولتی در بازار سرمایه، فصلنامه بیمه، ۱۳۸۰تهران: شماره ۶۴. صص ۱۱-۱۳
- ۸. "سالنامه آماری شرکت های بیمه سال های " ۱۳۸۷، ۱۳۸۶، ۱۳۸۸